

Oproep tot het indienen van aanvragen kortdurende, praktijkgerelateerde onderzoeken voor het Programma Onderzoeken in de Praktijk

Programma van het Zorgondersteuningsfonds

Doel van het programma

De veranderingen in de langdurige zorg richten zich voor een groot deel op de verbetering van de kwaliteit van leven van cliënten. Daarbij groeit het besef dat voor deze verbetering de mensen die direct bij de zorg betrokken zijn – cliënten, mantelzorgers en zorgverleners – een belangrijke schakel zijn. Verbeteringen zullen vooral tot stand komen wanneer *zij* vraagstukken voor verbetering signaleren, deze vervolgens zelf onderzoeken en werkbare resultaten zelf implementeren. Tegelijkertijd is er in de praktijk van de langdurige zorg weinig tijd en ruimte om te investeren in de benodigde reflectie, het onderzoek en de implementatie ervan.

Zorgverleners die vraagstukken signaleren en opgeleid zijn in onderzoek en implementatie van nieuwe werkwijzen zijn doorslaggevend voor daadwerkelijke verbetering. Centrale doelstelling van het programma Onderzoeken in de Praktijk is in de praktijk van de langdurige zorg te komen tot verbetering van kwaliteit van leven van cliënten. Projecten waarvoor financiering aangevraagd kan worden stellen concrete en in principe oplosbare onderzoeksvraagstukken van zorg centraal in relatie tot kwaliteit van leven van cliënten. De onderzoeksprojecten hebben een overzichtelijk en toegepast karakter. Vanzelfsprekend moeten ze aan methodologische standaarden van onderzoek voldoen, maar zijn niet primair bedoeld om bij te dragen aan wetenschappelijk theoretische kennis.

Plaatsbepaling van het programma

Het Zorgondersteuningsfonds is voortgekomen uit Stichting Pensioenfonds De Open Ankh en heeft ten doel projecten financieel te steunen die direct ten goede komen aan het welzijn van cliënten die afhankelijk zijn van langdurige zorg. Het Programma Onderzoeken in de Praktijk staat in aanvang open voor de stichtingen die tot 2009 deel uitmaakten van het werkverband De Open Ankh.

Met het programma Onderzoeken in de Praktijk wil het fonds een impuls geven aan het ontstaan van een meer op reflectie en onderzoek gebaseerde cultuur voor verbetering van de langdurige zorg.

Alle sectoren en vormen van langdurige zorg kunnen een projectaanvraag indienen. Zowel langdurige zorg thuis als in woonvormen en instellingen, met speciale aandacht voor kwetsbare ouderen en mensen met een beperking.

Het programma kent per jaar twee rondes waarin aanvragen kunnen worden ingediend (deadlines 1 maart en 1 september). Per project is in principe maximaal € 100.000 beschikbaar. Voorwaarde is dat de aanvragende organisatie zelf minimaal 20% van het totaalbudget bijdraagt in de vorm van menskracht en/of financiën uit eigen middelen of uit andere subsidies. De subsidie kan niet worden ingezet voor normale exploitatiekosten.

Beoordelingsprocedure

Voor de volledige procedure voor de beoordeling van projectaanvragen verwijzen we u naar de *Procedure Beoordeling Programma Onderzoek in de Praktijk*.

Na voorbereiding door de secretaris van de programmacommissie, vindt de beoordeling plaats door een programmacommissie bestaande uit experts en ervaringsdeskundigen op het gebied van zowel de langdurige zorg als wetenschappelijk onderzoek. Op basis van het advies van de commissie besluit het bestuur van het fonds over honorering of afwijzing van de projectaanvraag.

Na honorering van de aanvraag stuurt de aanvrager jaarlijks een tussentijdse rapportage. Deze wordt door het bestuur beoordeeld. Indien blijkt dat het onderzoek, zonder dat het bestuur daarover is ingelicht, niet overeenkomt met de aanvraag, of indien het onderzoek niet adequaat wordt uitgevoerd, kan het bestuur besluiten de subsidie tussentijds (tijdelijk) stop te zetten. Bij zorgen over de voortgang van het project heeft het bestuur de mogelijkheid hierover in gesprek te gaan met de onderzoeker.

Inhoudelijke criteria

Bij de beoordeling van de projectaanvragen houdt de programmacommissie rekening met het doel en beoogd resultaat, het plan van aanpak en de begroting op de volgende punten:

- Het project heeft een praktische onderzoeksvraag gericht op het verbeteren van de kwaliteit van leven van cliënten en de zorg die daarvoor nodig is.
- De vraagstelling is signaleerd en verwoord door direct bij de zorg betrokken zorgverleners en cliënten of hun mantelzorgers. Onder zorgverleners wordt het gehele scala van bij langdurige zorg betrokken beroepskrachten gerekend: medici, paramedici, verpleegkundigen, verzorgenden, helpenden, vrijwilligers, enz.
- Indien de vraagstelling niet direct van hen komt, dan wordt aannemelijk gemaakt dat zij wel in de vraagstelling zijn gekend en het belang ervan onderschrijven.
- Bij de uitvoering van het onderzoek zijn zorgverleners of cliënten ook bij voorkeur actief betrokken, zodat een zogenoemde co-creatie ontstaat.

Plan van Aanpak

- Het uitgewerkte plan van aanpak maakt helder hoe aan de doelstelling van het programma is voldaan (zie paragraaf doel van het programma).
- Wat betreft de onderzoeksvraag dient duidelijke uitgewerkt te worden hoe de vraagstelling zal worden onderzocht en wat concreet de beoogde uitkomst is. En hoe die uitkomst zal worden geïmplementeerd en op z'n werking zal worden getoetst.
- Het project dient te voorzien in een plan hoe verdere verspreiding van de uitkomst zal worden bevorderd, zowel binnen de eigen organisatie als daarbuiten. Dit wordt als integraal onderdeel van het project beschouwd. Bij publicatie van resultaten bij voorkeur in Open Access.
- Bij de uitvoering van het project zijn de zorgverleners, cliënten en/of hun mantelzorgers bij voorkeur actief als onderzoeker betrokken. Dit wordt in het plan van aanpak zichtbaar. Het bestuur roept aanvragers op tot co-creatie, waarmee het bestuur actief partnerschap en inbreng van cliënten bedoelt.
- Daarnaast wordt aangegeven hoe het project van voldoende methodologische kennis en ondersteuning wordt voorzien. Die kan bij de aanvragers zelf aanwezig zijn of uit de aanvragende organisatie komen, maar ook uit samenwerking, bijvoorbeeld met een Universiteit of Hogeschool.

- De kwalificaties van de projectleider en de opbouw van de projectorganisatie die het project gaan uitvoeren worden inzichtelijk gemaakt, met daarbij de begeleidingsstructuur en organisatorische inbedding hieraan. Het is aanbevelingswaardig als in de projectorganisatie minstens één cliënt of cliënt-vertegenwoordiger deelneemt.
- Er is aantoonbaar draagvlak voor het project bij het bestuur van de aanvragende organisatie. Daarnaast is de cliëntenraad betrokken bij de projectaanvraag. In een apart document wordt verslag gedaan van de bespreking van het project binnen de cliëntenraad en de eventuele bevindingen die gedaan zijn.

Budget en looptijd

- Een aanvraag voor subsidiëring is voorzien van een concrete tijdsplanning en een uitgewerkte begroting, in menskracht, scholing/ opleiding en materiaal. Wanneer kosten verwacht worden voor publicatie in Open Acces, gelieve dit in de begroting op te nemen.
- In de begroting mag een post voor scholing in onderzoek en methodologie van bij het project betrokkenen worden opgenomen.
- Per project is in principe maximaal € 100.000 beschikbaar.
- Verwacht wordt dat de aanvragende organisatie zelf aanvullend uit cofinanciering minimaal 20% van het budget bijdraagt in de vorm van menskracht en/of financiën uit eigen middelen of uit andere subsidies en dat ze dit in de aanvraag aantoont.

Algemene en procedurele criteria

- Het project moet gerealiseerd kunnen worden binnen 2 jaar na honorering.
- De uitkomsten van het project zijn bij voorkeur reproduceerbaar voor andere organisaties.
- De uitkomsten van het project worden ter beschikking gesteld aan derden (bijvoorbeeld middels publicaties).
- De beschrijving van het project en de uitkomsten ervan worden gedeeld op de website van het Zorgondersteuningsfonds, onder andere ook in de vorm van een videopresentatie.
- Het project wordt ondersteund door de cliëntenraad.
- De uitkomst van het project heeft duurzaam effect op het onderzoeksklimaat binnen de zorgorganisatie.
- Het project is tijdens de behandeling van de aanvraag nog niet gestart.
- Het project heeft op termijn invloed op een aanmerkelijk deel van de cliënten.

Bijlage 1

Toelichting terminologie subsidieprogramma n.a.v. eerste subsidierondes

Inleiding

In de statuten van het Zorgondersteuningsfonds is vastgelegd dat het doel van het fonds is projecten financieel te ondersteunen die direct ten goede komen aan het welzijn van cliënten die afhankelijk zijn van langdurige zorg. Vanuit deze doelstelling heeft het bestuur het subsidieprogramma Onderzoeken in de Praktijk ontwikkeld, waarbij met name initiatieven van de cliënten en directe zorgverleners van belang zijn. Het subsidieprogramma is heeft dan ook tot doel om in de praktijk van de langdurige zorg te komen tot verbeteringen van kwaliteit van leven van cliënten.

Uit de eerste drie subsidierondes blijkt dat er begripsverwarring kan zijn over de hierboven onderstreepte termen. In deze toelichting wordt de bedoeling van deze cruciale termen voor het subsidieprogramma nader verklaard.

Wat bedoelt het Zorgondersteuningsfonds met ‘langdurige zorg’?

Onder langdurige zorg verstaan we zorg waar mensen ondanks beperkingen een betekenisvol bestaan leiden en zorg gericht is op het welzijn van cliënten. Langdurige zorg wordt gebruikt als tegenhanger van curatieve zorg. Met curatieve zorg bedoelen we het medische domein waar de aandacht primair gericht is op het beheersen van een ziekte of aandoening. Onderzoek dat genezing beoogt of onderzoek naar kortdurende behandelingen past niet in deze definitie van langdurige zorg.

Uit enkele aanvragen blijkt dat men langdurige zorg definieert als ‘chronische zorg’. In dat geval zou de behandeling van bijvoorbeeld Diabetes ook onder de langdurige zorg vallen, terwijl daarbij de aandacht van zorgprofessionals zeer zeker gericht is op beheersing van de ziekte.

Wat bedoelt het Zorgondersteuningsfonds met ‘kwaliteit van leven’?

In de statuten van het fonds staat dat projecten *direct* ten goede moeten komen van het welzijn van cliënten. In het subsidieprogramma is daarom vastgelegd dat het bedoeld is om te komen tot verbetering van kwaliteit van leven van cliënten. In dit kader gaat ‘kwaliteit van leven’, ook wel ‘kwaliteit van bestaan’, om een levensbrede visie op zorg en ondersteuning, waarbij zorgprofessionals aandacht hebben voor verschillende aspecten in het leven die bepalend zijn voor de kwaliteit, *zoals de cliënt die ervaart*.

‘Kwaliteit van leven’ of ‘levenskwaliteit’ wordt ook gebruikt in medische afwegingen, bijvoorbeeld voor het al dan niet verder behandelen van een patiënt in een levensbedreigende situatie. In het curatieve domein kan men betogen dat men *denkt* dat het ontwikkelen van een nieuwe diagnostische screener, waardoor een beter passende behandeling mogelijk is, de kwaliteit van leven van hun cliënten zal verbeteren. Dit is echter een verondersteld en indirect gevolg. Daarmee heeft het geen directe relatie met de kwaliteit van leven, *zoals de cliënt die ervaart*. Dit is dus een fundamenteel andere interpretatie van het begrip.

Wat bedoelt het Zorgondersteuningsfonds met ‘vraagstukken vanuit de zorgpraktijk’?

De betrokkenheid van cliënten en zorgverleners bij het signaleren van vraagstukken voor zorgverbeteringen is een belangrijke doelstelling van het subsidieprogramma. Wanneer een arts een vraagstuk in het curatieve domein signaleert, is dit ontegenzeggelijk onderdeel van zijn/ haar zorgpraktijk. In alle beschrijvingen van het subsidieprogramma is echter het vraagstuk uit de zorgpraktijk zeer direct gerelateerd aan de kwaliteit van leven van cliënten, *zoals de cliënt die ervaart* (zie ook de toelichting voor deze term hierboven).

Participatief onderzoek, waarbij cliënten of patiënten deelnemen in het onderzoeksproces en betrokken worden bij de keuze van onderzoeksonderwerpen, kent al een bescheiden traditie in de zorg in Nederland en wordt steeds breder omarmd. Het Zorgondersteuningsfonds ziet in het subsidieprogramma Onderzoeken in de Praktijk ook de meerwaarde van deze samenwerking en ziet dit aspect ook als onderdeel van de betrokkenheid van de zorgpraktijk.

Zijn er voorbeeld van onderzoeksprojecten die het Zorgondersteuningsfonds ondersteunt?

Uit de eerste drie subsidierondes blijkt dat zorgprofessionals uit de langdurige zorg die zélf een vraagstuk in hun dagelijkse zorgpraktijk signaleren, het vraagstuk toetsen bij de eigen cliënten én cliënten betrekken bij de ontwikkeling van de onderzoeksopzet en soms ook uitvoering ervan (participatief onderzoek), vaak goed aansluiten bij de doelstelling van het subsidieprogramma.

Interviews met enkele onderzoekers die werken aan projecten die het fonds ondersteunt, zijn te vinden op de website: <http://zorgondersteuningsfonds.nl/wordpress/voorbeelden/>

Bijlage 2

Voorbeeld aanvraagformulier

Aanvraag project Programma Onderzoek in de Praktijk (maximaal 15 pagina's A4)

Aanvragende instantie <i>Naam</i> <i>Adres</i> <i>Woonplaats</i>	
Datum aanvraag	
Naam project	
Vraagstelling project en achtergrond vraagstelling (betrokkenheid cliënten, mantelzorgers, zorgverleners)	
Plan van aanpak <ul style="list-style-type: none">- Aansluiting bij doelstelling Programma- Onderzoeksopzet en methodologie- Beoogde uitkomst- Implementatie beoogde uitkomst- Plan voor verspreiding beoogde uitkomst (intern en extern)	
Samenstelling en organisatie Projectorganisatie <ul style="list-style-type: none">- Namen en kwalificaties projectleider en hoofdaanvrager- Rol van zorgverleners, cliënten en/of mantelzorgers	

<ul style="list-style-type: none"> - Begeleidingsstructuur en organisatorische inbedding - Samenwerking andere organisaties en kennisinstituten - Bestuurlijk verantwoordelijke 	
Bedrag gevraagde subsidie	€
Begroting van het project inclusief cofinanciering	
Planning van het project	
Advies door de cliëntenraad <i>Datum</i> <i>Naam</i> <i>Handtekening</i>	
Opmerking	Met ondertekening van deze aanvraag wordt akkoord gegaan met de besteding en verantwoording conform de brief van
Ondertekening door de raad van bestuur van de aanvragende instantie <i>Datum</i> <i>Naam</i> <i>Handtekening</i>	